

HER AN ANI YAŞA

HER AN ANI YAŞA

Giriş

Güney bölgesi ve özellikle Prizren şehri, inanılmaz geleneksel el sanatları geçmişine sahiptir. Yüzyıllarca, kültürlerin ve dinlerin iç içe yaşadığı bir şehir olmasıyla, tabii ki, el sanatları sakinlerinin yaşamında önemli bir yer işgal etmiş ve aynı zamanda büyük bir gelişme göstermiştir. Bunların arasında, en yaygın, en popüler ve günümüze kadar varlığı devam eden, dahası, en çekici ve en faydalı zanaat olarak kalan, filigran el sanatları en yaygın olanıdır.

Bu rehber için en tanınmış ve en yaygın geleneksel el sanatları ve en önemli eğlenceler seçilmiştir.

Festivaller zaten bütün bölgenin kültüründe yadsınamaz bir yer işgal etmeye başarmışlardır. Onlar, sanatın farklı alanlarını yayılır, hem yöre sanatının gelişmesi, hem turistleri çeken ve bölgeyi tanımaları ve keyif almaları için önemli bir olasılık yaratırlar. Her şeyden önce DokuFest'ten bahsetmemiz gerekir. DokuFest, dünya çapından filmlerin yarıştığı, hem Prizren şehrinin hem de tüm Kosova'nın en önemli festivallerindendir. Bundan maada, bu rehber, şehir içinde gece hayatının nerede tadını çıkarabileceğiniz adreslerini ve gerekli olan tüm diğer bilgileri de içerir.

GELENEKSEL ZANAATLAR

KUYUMCULUK

Kuyumculuk Prizren tarihinde gemişı olan ve Prizren'e öz kazandırmış zanaatlardan biridir. Kuyumcular günümüzde tüketici talepleri doğrultusunda altın ve gümüşten yeni modeller yapmaktalar. Özel mülkiyetli dükkanların yanı sıra 1946 yılında bu yana faal olan Filigran adlı fabrikada da kuyumcu ürünleri üretilmektedir.

TERZILER

Bir iğne, iplik bükülmüş örgülerle kırmızı, mavi, siyah ya da sarı bezlerle milli kıyafetler işlerlerdi. Kadife veya ipek yapımı uzun fıstanlar, bindallılar, mintanlar, yelekler, gömlekler vs kıyafetler altın, gümüş veya ipek ipliğiyle işlenirdi. Özellikle yüksek zümre insanları için yapılırdı.

SILAHTARLAR

Tüfekler, kılıçlar ve bıçaklar dövme, kıvrıma, gravür, sıvama, filigran ve granülasyon tekniği ile yapılırdı. Altın ve gümüşle süslenirdi. Tarihsel bakımdan uzun namlulu tüfekler ve silahlar, 18 – 19. asırlarda yapılmıştır. Günümüzde silahtarlık aktif bir meslek değil. Bıçakçılık ise unutulmaya yüz tutmuş zanaatlardan biridir.

AHŞAP USTALARI

Ahşap kasalar, dekoratif kutular, yün dövme kürekleri, çerçeveler, evlerin iç dekorasyonları vs gibi çalışmalar yaparlardı. Evlerin ahşap dekorasyonları artık yapılmıyor, zira geleneksel evler eski olmalarından dolayı yıkıldı. Ahşabın el ve aletlerle işlenmesi günden güne yok olmakta.

ÖRGÜ VE NAKİŞ

Bu işlemler genellikle şehrin yüksek zümre kesimlerine hitap ederdi. İşlemleri nişanlı kızlar çeyizleri için hazırlardı. Geometrik motifler çember, üçgen, kare, dörtgen, küp vs ağırlıklıydı. Hayvan motiflerinden genellikle kuşların, yılanların ve tavus kuşunun orijinal veya şemalı örnekleri tercih edilirdi. İpek kumaş üzerine işlenmiş örnekler hala saklanır ve özel günlerde kullanılır.

SARAÇLAR

Meşin ve deriden kemer, erkekler için dişli bağlamalı bel kuşakları, metal düğmelerle süslenmiş mermi kemerleri, boğa derisiyle işlenen çarıklar yaparlardı. Ayrıca at ve at arabaları için eyerler: başıbozuk ismi verilen yerel rugan eyerler, içleri pamuk veya yünle doldurulan, yatay dikişleri olan çubuk eyerler; dağ koşulları için uygun, deri elliği, arka cebi

ÇÖMLEKÇİLER

Bu zanaatın en karakteristik üretimi ise cami kubbelerinin yapımındaki duvarların arasına yerleştirilen akustik borulardı. Bunlar haricinde bal, pekmez, tereyağı vs için kaseler, güveç kapları, su testileri, çiçek saksıları vs. Özel üretim olarak fincan yıkama kabı yapılırdı.

DEMİRCİLER

Eski ustalardır. Metal dövme(vurma) ve bükme tekniğiyle günlük veya tarımda kullanılan çeşitli aletler yaparlardı: ütüler, maşalar, faraşlar, sobaların odun yerleştirme kısımları, lamba elliği, kapı süslemeleri, çekiç ve kapı tokmağı, pencere parmaklıkları, zincirler, koyun köpekleri için tasma, demir çemberler.

KAZAZLAR - İPEK İŞÇİLİĞİ

İpekten örtüler; masa ve beşik örtüleri; gelinlik ve duvaklar; kuşaklar; döşemeler; Katolik kadınlar için çarşafar; düğün davetlerinde kullanılan süslemeler; lale, gül, zambak, karanfil gibi çiçek süslemeli önlükler, beyaz bohçalar, Hristiyanların defnedilmesi için kullanılan çarşafar, sade ve süslü kuşak şalları.

GELENEKSEL OYUNLAR

PEHLIVANLAR

Güreş sporlarında yer alan yarışma nitelikli bir spor dalı. Pehlivanların örtülü kısımları hariç, vücutlarına yağ sürülür ve güreşe başlamadan önce meydana bir tur atılır. Yarışmalar Mayıs ayı bayramlarında gerçekleşir.

AT YARIŞI

Gora bölgesinde yaygın olan bir spor dalıydı. Bu yarışlar zengin ailelerin düğünlerinde de yapılırdı. İlk üçte yer alanlar hediyelerle ödüllendirilirdi. Birinciye bir öküz, koç veya koyun hediye edilirdi. Düğün sahibi öküz ve koçun boynuzlarının arasına Osmanlı altınının bulunduğu bir şerit asardı.

TAKKE OYUNU

6–12 arası kişiden oluşan iki grup tarafından oynanır. Oyunda kazanılan puanlara keçi ismi verilir. 101 keçi sayısına ulaşan grup galip gelir. Kazananlar ayağa kalkar ve kaybedenlere “takke şarkıları” ismi verilen çeşitli şarkılar söyler.

TAŞ ATMA OYUNU

Çoban oyunudur. Atılan taşın ağırlığı 7.5 kiloya kadar gider. Taşın fırlatılma yöntemi, oyunun oynandığı ortama göre değişir. Taşı fırlatma yöntemleri: kafa hizasını geçen avuç ile atma; iki bacağının arasından iki eli de kullanarak atma; taş iki elle tutuktan sonra tek ayak üstünde yan tarafa atma.

BIZZZ (EL VURMACA OYUNU)

Oynayanların sayısı 3 – 10 arası değişir. Ortaya geçecek olan kişi kura çekilerek belirlenir. Etrafta duranlardan biri bizzz sesini çıkararak ortadakinin avucunda dokunur. Diğer oyuncular ise ortadakinini şaşırtmak için durmadan bizzz sesini çıkartarak parmaklarını oynatır. Doğru kişiyi bulana kadar ortada duran kişi değişmez.

YUMRULU SOPA OYUNU

Çoban oyunudur. Her bir oyuncunun elinde birer sopa ve bir ağaç yumrusuyla oynanır.. Meydanın ortasında kazan ve onun etrafında 2 veya 3 metre mesafede yuvalar vardır. Birden fazla oyuncu olmalıdır çünkü aralarından biri yumrunun arkasında durup kazanın içine doğru fırlatmalıdır. Diğer oyuncular da yumruyu kazandan uzaklaştırmaya çalışır.

İŞKODRAZ

Oyun 4, 6, 8 veya 10 kişiyle oynanır. Oyun başlamadan önce taşıyıcı olacak kişiyi belirlemek için kura çekilir. Binici kişiler de ikişer olarak karşı karşıya dizilir. Binicilerden birinin karşısında top vardır ve bu topu arkadaşına atması gerekir, diğerinin de topun yere düşmemesini sağlaması lazım. Değişim de top yere düştükten sonra olur. Taşıyıcı kişilerin duruşlarıyla ilgili belirli kuralllar vardır.

FESTIVALLER-FUARLAR

DOKUFEST

Uluslararası Belgesel ve Kısa Metrajlı Festivali Dokufest, 2002 yılında, Kosova ve komşu ülkelerden 20 filmin sinemasındaki gösterimiyle başlamıştır. Festivalde gösterime giren filmlerin, çalışanların, katılımcıların kitlesi gittikçe büyümüştür. İnsan hakları ve demokratik değerleri ele alan filmlerin projelerini gün yüzüne çıkarma amacı gütmektedir. Misyonu sanatın, kültürün ve eğitimin belgesel, kısa metrajlı film, fotoğraf sergileri, resim sergileri, heykel sergileri, çeşitli ses ve görsel çalışmalar kapsamında aktarılması.

SCULPFEST/SCULP'ICE

SculpFest, uluslararası heykeltıraş festivalidir. Her yıl Prizren'de düzenlenir. Kültür ve sanata alternatif yaklaşımları vardır, özellikle bu çalışmaların sosyal hayata olan hizmetleri konusunda. Kendini ifade etme biçimi olarak sanatın kullanımı ve önemli sosyal faaliyetler için alan yaratmaya devam ediyor.

ÇIZGI ROMAN VE KARİKATÜR FESTİVALİ

Her yıl Kosovalı Artistlerin Karikatür Derneği "Cennet Comics" tarafından Prizren'de düzenlenir. Bu dernek Kosova'nın tek karikatür derneğidir. Dernek çeşitli festivallerin düzenlenmesiyle, karikatür dergilerinin basımıyla ve bu alanda çeşitli faaliyetlerin gerçekleştirilmesiyle alınıyor.

CEÇOV BULUŞMALARI

Ceçov Buluşmaları, 43 yıldır Has'ın Züm bölgesinde düzenlenen kültürel - edebi bir faaliyettir. Yurdun dört bir yanından şair, yazar, aktör, siyasetçi ve entelektüellerin katıldığı bu faaliyet, Arnavutların milli kahramanı Peder Shtjefën Gjeçov'a atfen düzenlenmektedir.

PRIZREN ZAMBAĞI

1986 yılında kurulmuştur. Türkü, şanson ve serenat gibi şehir müziklerinin ele alındığı tek kültürel faaliyetti. Böylece bu kurumun orkestrası, festivalde rekabet içinde olacak şarkıların kaydını yapıyordu. Her yıl Temmuz ayının başında gerçekleşir ve Arnavutça, Türkçe ve Boşnakça şarkılar söylenir.

HAS BAYRAM EDİYOR

Folklorik bir festivaldir. Her yıl Prizren'in 15 kilometre uzağında olan Conay köyünde yapılır. Her bölgeden 20 kültürel dernek, müzik ve halk dansları performanslarını göstermek için toplanır. "Kodra e Pajtimit" (Barış Tepesi) adlı alanda gerçekleştirilir. Kosova'nın her yerinden gelen yaklaşık 10.000 kişi katılır.

NGOM FEST

Müzik festivali olan NGOM Fest'in ilki 2011 yılının Haziran ayında gerçekleşti. Farklı ülkelerden gelen müzik grupların katılımıyla gerçekleşir. Aynı zamanda festivalde ele alınan tematik faaliyetler, çeşitli kültürel - sosyal konular ve gençliği etkileyen sorunlar hakkında vatandaşlarda farkındalık yaratmıştır.

SANATLA UYANMAK

"Sanatla Uyanmak" Festivali Türk azınlığının yürüttüğü geleneksel bir festivaldir. 2002 yılında başlamıştır. Özelliği ise Balkanlardaki bilimin, kültürün ve sanatın pekişmesidir.

EL SANATLARI FUARI

El sanatları ve işlemeleri fuarı Prizren'de Turizm ve Bölge Kalkınma Müdürlüğü tarafından düzenlenir. Kosova ve bölgesinden gelen 60 katılımcı yer alır. Haziran ayında gerçekleştirilir ve Prizren'in turistik değerini ve turist sayısını arttırma amacı güder.

40 BUNAR FEST

Bu festivale katılmak tamamen serbesttir. Faaliyet şu şekilde gerçekleşir; Katılımcılar kendilerini traktör lastiği üzerinde Akçay nehrinden bırakırlar. Nehir soğuk ve tehlikelidir, bundan dolayı ek ekipmanlar lazım. Kask ve can yeleği kesinlikle olmalıdır.

PEHLIVAN YARIŞLARI

Geleneksel pehlivan yarışları her yıl Dragaş'ta düzenlenir. Bu spor dalı, bölgede Türklerin hakimiyeti ve toplulukların dünyanın çeşitli yerlerine göçmesi üzere kalmıştır. Yarışma dini bayramlar ve düğünlerde (sünnet) yapılırdı.

TOURTAŞTE

İlk Gastronomi festivali "TourTaste", Prizren'de "Kosova'nın güneyindeki ekonomik bölge turizmi için gastronomi ürünlerin geliştirilmesi - TourTaste" projesinin kapsamında düzenlenir. Bu festivalde yerli vatandaşlar, uluslararası turistler, yerel turistler ve yabancılar Güney Kosova'nın kültürü ve yemeklerini tatma imkanı bulurlar.

AVRUPA MIRASI GÜNLERİ

2006 yılından beri organize edilir. Yerel yetenekleri, gelenekleri, mimariyi ve sanat çalışmalarını gün yüzüne çıkarır. Asıl amaçlarından biri de değişik dillerin ve kültürlerin vatandaşlarını bir araya toplamaktır. Faaliyet Avrupa mirasının otobüsünü, bisiklet gezisini, Avrupa Sözleşmesi mirasın korunması standartlarının tanıtımı, konser ve danslar, folklorik derneklerin sahnelerini içeriyor.

OLD TIMER FEST

Prizren'in "Oldtimer" eski arabalar kulübü, her yılın Mayıs sonunda Kosova ve dünyadan eski klasik arabaları toplayıp Şadırvan Meydanı'nda sergiler. Kulüp birkaç yıl önce kurulmuştur. Şu anda 25 üyesi ve en az 40 yıl önce üretilmiş 32 arabaya sahiptir. Eski ama iyi korunmuş arabaların kullanılması, Prizren'in eski araba tekniği kültürünü ispatlamayı amaçlar.

DOMATES FESTIVALI

Kosova'da bu festival Mamuşa Belediyesi tarafından, bölgedeki domates yetiştirilmesinin nişanesi olarak düzenlenir. 23 Temmuz'da yapılır. Bu festivalin amacı çiftçileri yarıştırmak ve domateslerin kalitesini yükseltmektir. Festival ayrıca Kosova içinde ve yurtdışında yeni dostluklar kurma amacı da güdüyor.

ROK N'RRUSH

Rahovec'in her yıl düzenlenen üç günlük festivalidir. Kosova ve kendi bölgesinden rock gruplarını toplar. Her yıl 7 – 9 Eylül tarihlerinde düzenlenen üzüm festivali kapsamında gerçekleşir.

FESTARI

Suhareka ilçesi gençlerinin ve vatandaşlarının resmi festivali “Festari”, bölgenin binlerce yıllık şarap üretimi geleneğini sanat, kültür, spor, insanlar arası dostluk, yüksek değerlerin tanıtımı ile birleştirir. Festari'ye 13 yıldır bir sanat kolonisi katılmıştır: uluslararası ün kazanmış sanatsal aktiviteler.

ÇİÇEK FUARI

Her yıl Prizren'de Mayıs ayında Turizm ve Ekonomi Kalkınma Bakanlığı tarafından düzenlenen bir faaliyettir.

HER AN ANI YAŞA

Yayimlayan: EC Ma Ndryshe ve Prizren yöresinin alti belediyesi

Redaksiyon Ekibi: Arben Idrizi (redaktör), Vesel Hoxhaj ve Hekuran Kabashi (tarihçi), Margarita Azizi (arastirmaci), Samir Karahoda (fotograf sanatçisi)

Tasarim ve sayfa düzeni: Scards (www.scards.com)

Tercüme: CITS

Bu yayın, Birlesmis Milletler Kalkinma Programi (UNDP)'nin yürüttüğü Ticarete Destek projesi çerçevesinde Finlandiya Disisleri Bakanligi'nin mali destekleriyle uygulanan Güney Ekonomi Bölgesi Turizm Sektörüne Destek projesi kapsaminda gerçekleştirilmiştir.

Tüm haklari saklidir. ©

Prizren, Kosova, 2015

